

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут філології
Кафедра української філології, теорії та історії літератури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Іщенко Н.М.

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Денна форми навчання

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Гарант освітньої програми

Директор Медичного інституту

Начальник НМВ

Денищич Т.А.

Шестопалова Т.П.

Клименко М.О.

Грищенко Г.В.

Шкірчак С.І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Українська мова (за професійним спрямуванням)	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Медицина»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1-й	
Навчальний рік	2019-2020	
Номер(и) семестрів	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	-	
	30 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік – 1-й семестр	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування майбутніх фахівців у галузі медицини, виробивши навички практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами, а також продовжити (зі школи) формування національно свідомої мовної особистості, яка вільно володіє усіма засобами рідної мови в процесі комунікації, відзначається свідомим ставленням до мови, високою мовною компетентністю і готовністю до подальшого професійно орієнтованого навчання.

Основні завдання дисципліни:

1) забезпечити здобуття знань про основи професійного спілкування медичних працівників у галузі охорони здоров'я, його норми та правила, шляхи їх застосування;

2) сприяти оволодінню особливостями української літературної мови, дотриманню вимог усного і писемного мовлення, навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних ситуаціях під час створення висловлювань з дотриманням українського мовного етикету сучасного медика;

3) формувати уміння і навички використання мовних знань в медичній практиці;

4) виробити вміння сприймати мову як явище, що має етичну й естетичну цінність;

5) формувати вміння щодо написання, складання та перекладу текстів медичного спрямування;

6) навчити доцільно застосовувати отримані теоретичні знання до практики укладання фахової документації;

7) виробити концептуальне розуміння основних теоретичних засад культури ділового та професійного писемного мовлення, розвиток на їх основі стійких практичних навичок грамотного спілкування в сфері професійної комунікації;

8) виховувати повагу до української літературної мови, її культури, формувати професійно-комунікативну компетентність.

Предметом навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема у професійній сфері з охорони здоров'я.

Об'єкт становлять: 1) основи сучасного професійного мовлення, 2) медична термінологія, 3) правила укладання фахової документації, 4) культура наукової та професійної української мови, 5) актуальні види професійної мовленнєвої діяльності.

Передумови вивчення дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

а) ґрунтується на отриманих під час навчання в закладах загальної середньої освіти базових знаннях із сучасної української літературної мови й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології);

б) закладає основи фахової мови медика, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

в) розширює комунікативну компетентність майбутнього фахівця з охорони здоров'я, розвиває навички ефективної професійної комунікації, сприяє опануванню особливостей фахової мови.

Очікувані результати навчання. За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

- **ЗНАТИ:**

- норми сучасної української літературної мови (орфографічні, лексичні, орфоепічні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні);

- основи усного й писемного професійного спілкування;
- особливості використання засобів невербальної комунікації;
- загальні вимоги до складання й оформлення документації щодо особового складу, довідково-інформаційних документів та документів медичного спрямування відповідно до чинних державних стандартів та інших нормативних документів;
- основи культури фахового мовлення;

- УМІТИ:

- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності;
- оперувати невербальними засобами комунікації залежно від мети й ситуації спілкування;
- володіти термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словникам;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- аналізувати доцільність використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів.
- створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети;
- складати різні типи адміністративно-канцелярських та медичних документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їхню специфіку;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця з охорони здоров'я;

Розроблена програма відповідає *освітньо-професійній програмі (ОПП)* та орієнтована на формування **таких загальних компетентностей (ЗК):**

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2).
- здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії (ЗК5).
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою (ЗК6).

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **програмні результати навчання (ПРН)** включають уміння:

- Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки. Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи. Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи. Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації (ПРН5).

- Мати досконалі знання державної мови та базові знання іноземної мови. Вміти застосовувати знання державної мови, як усно так і письмово, вміти спілкуватись іноземною мовою. Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів державну мову. Використовувати іноземну мову у професійній діяльності. Нести відповідальність за вільне володіння державною мовою, за розвиток професійних знань (ПРН6).

3. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Державна мова – мова професійного спілкування. Діагностична робота	-	2	2
2	Стилї сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні сучасних медиків	-	2	2
3	Лексичний аспект професійної мови медиків.		2	2
4	Основи культури української мови. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії.	-	2	2
5	Морфологічний аспект медичної професійної мови. Колоквіум з лексикології й фразеології	-	2	12
6	Спілкування як інструмент професійної діяльності медика	-	2	2
7	Риторика і мистецтво презентації	-	2	2
8	Культура усного фахового спілкування медиків: загальні вимоги й жанрово-видові особливості. Виголошення промови	-	2	12
9	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	-	2	2
10	Документація з кадрово-контрактних питань	-	2	2
11	Довідково-інформаційні документи. Укладання документів	-	2	12
12	Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення.	-	2	2
13	Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології	-	2	2
14	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	-	2	2
15	Проблеми перекладу і редагування медичних наукових текстів. Підсумкова контрольна	-	2	2
	Усього за курсом	0	30	60

4. Зміст навчальної дисципліни

4.2. План практичних занять

№ з/п	Назви тем
1	<p>Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Професійна мовнокомунікативна компетентність. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.</p>
2	<p>Тема 2. Стили сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні сучасних медиків Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.</p>
3	<p>Тема 3. Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні Використання синонімів і паронімів у професійному мовленні. Визначення синоніма, синонімії, синонімічного ряду. Види синонімів. Види лексичних синонімів. Визначення пароніма. Ненормативність як основна причина помилок на вживання паронімів. Вживання слів іншомовного походження в професійному мовленні. Лексика української мови за походженням. Характерні риси давніх та новітніх запозичень. Правила вживання іншомовних слів. Фразеологія ділової української мови. Мовні кліше, їх ознаки. Відмінність мовних кліше від загальнономовних фразеологізмів.</p>
4	<p>Тема 4. Основи культури української мови медиків. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови. Комунікативна професіограма фахівця. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії.</p>
5	<p>Тема 5. Морфологічний аспект медичної професійної мови Рід іменників на позначення професій і посад жінок. Визначення граматичного роду складноскорочених слів і невідмінюваних іменників іншомовного походження. Специфіка вживання відмінкових закінчень родового, давального, знахідного, кличного відмінків. Змістова виправданість використання ступенів порівняння якісних прикметників, синонімія їх форм. Межі вживання присвійних прикметників, заміна їх іменником у родовому відмінку належності. Особливості використання займенників у різних видах документів. Обмеження на вживання окремих розрядів займенників у документах. Запис цифрової інформації в документах. Сполучуваність числівників з іменниками. Складні випадки відмінювання числівників. Мовні формули на позначення часу. Використання теперішнього часу в значенні інших часів. Інфінітив у значенні наказового способу. Дієслівні форми на -но, -то в документах.</p>

	Дієприкметникові й дієприслівникові форми в професійних текстах.
6	Тема 6. Спілкування як інструмент професійної діяльності Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.
7	Тема 7. Риторика і мистецтво презентації Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.
8	Тема 8. Культура усного фахового спілкування медиків: загальні вимоги й жанрово-видові особливості Особливості усного спілкування. Способи впливу на пацієнтів під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Етикет розмови з пацієнтом.
9	Тема 9. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.
10	Тема 10. Документація з кадрово-контрактних питань Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода.
11	Тема 11. Довідково-інформаційні документи Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг з протоколу.
12	Тема 12. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення Загальний огляд медичних документів. Вимоги до оформлення та принципи побудови. Основна медична документація первинного обліку – медична картка амбулаторного(стаціонарного) хворого, витяг з медичної карти, довідки. Поняття про контракт медичного працівника як різновид трудового договору.
13	Тема 13. Українська термінологія в професійному спілкуванні Історія і сучасні проблеми української термінології. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.
14	Тема 14. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні Становлення і розвиток наукового стилю української мови. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. Анотування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.

	Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Науковий етикет.
15	Тема 15. Проблеми перекладу й редагування медичних наукових текстів Форми і види перекладу. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклади. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів. Особливості редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань.

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Види навчальної діяльності	К-сть годин
1	Підготовка до практичних занять	30
2	Колоквіум з лексикології й фразеології	10
3	Укладання документів	10
4	Промова за фаховою тематикою	10
	Разом	60

Вимоги до самостійної роботи

4.3.1. Підготовка до практичних занять

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання контрольних та проблемних питань до кожного практичного завдання та виконання вправ і завдань відповідно до запропонованого алгоритму чи зразку. Підготовка відповіді до проблемного питання обов'язково включає ознайомлення студентів з основною та додатковою літературою згідно з темою. Виконання вправ і завдань сприятиме формуванню стійких навичок нормативного українського фахового мовлення.

Зразок практичного заняття

ТЕМА. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні

ПЛАН

1. З історії створення української медичної термінології.
2. Термін як одиниця терміносистеми. Основні ознаки термінів.
3. Види і способи творення термінів. Професіоналізми й номенклатурні назви.

Список рекомендованої літератури

1. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посібник. Київ : Артек, 1998. 190 с.
2. Закалюжний М.М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології. Київ : Здоров'я, 1993. 224с.
3. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : [підручник] Київ : ІВЦ "Видавництво "Політехніка"; ТОВ "Періодика", 2004. 128 с.
4. Золотухін Г.О., Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Фахова мова медика: підруч. Київ : Здоров'я, 2001. С. 232-237, 341-385.
5. Красівська Г.П. Українська мова як засіб професійного спілкування медика (актуальні проблеми сучасного медичного термінознавства. Вінниця, 2016. 48 с. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/422/%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b>

[0%20d0%bf%d1%80%d0%be%d1%84..pdf?sequence=1&isAllowed=y](#) (дата звернення: 10.09.2019)

6. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. Київ : “Центр навчальної літератури”, 2006. 312 с.
7. Основи культури наукового мовлення : навч.-метод. посіб. / уклад. : І. М. Плотницька, О.П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін.; за заг. ред. І. М. Плотницької. Київ : НАДУ, 2011. 80 с.
8. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ “Академія”, 2010. 216 с.
9. Семенов О. М. Наукова мова як комунікативний феномен. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> (дата звернення: 11.08.2017)
10. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алеута, 2010. 696 с.

Контрольні питання

Розкрийте співвідношення понять *термінологія, термінознавство, терміносистема*.

1. Назвіть основні ознаки термінів.
2. Охарактеризуйте основні види термінів: а) за ступенем спеціалізації; б) за способом творення; в) за структурою.
3. Який спосіб творення термінів є найбільш продуктивним?
4. Чи потрібно відрізняти терміни і номенклатурні назви? Наведіть приклад номенклатурних назв у медицині чи фармакології.
5. Схарактеризуйте відношення між термінами й професіоналізмами. Наведіть приклади професіоналізмів у межах вашого фаху, які терміни їм відповідають.

Практичні завдання

Завдання 1. Опрацюйте статтю «Деякі відомості з історії анатомічної термінології», наведену в додатку.

Завдання 2. Розкрийте значення таких понять: *термін, професіоналізм, дефініція, кодифікація, термінологія, терміносистема, покликання, професіоналізм, номенклатурна назва*.

Завдання 3. Опрацюйте розділ «Термін як складова медичної фахової мови» з навчального посібника Краєвська Г.П. Українська мова як засіб професійного спілкування медика (актуальні проблеми сучасного медичного термінознавства). Вінниця, 2016. 48 с. (див. <https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/422/мова%20проф..pdf?sequence=1&isAllowed=y>) й дайте відповіді на питання.

1. Хто з українських науковців стояв біля витоків розбудови наукової мови в Україні?
2. Назвіть основні періоди процесу вироблення української наукової термінології та з'ясуйте причини гальмування її розвитку.
3. Під час якого періоду термінотворчий процес набув рис цілеспрямованої наукової діяльності, що передбачало розбудову української термінології?
4. Хто з науковців вперше запропонував наукові терміни складати в дусі народної мови? Чи знайшла ця думка схвалення серед дослідників цього питання.
5. Охарактеризуйте значення Наукового товариства імені Тараса Шевченка та Інституту української наукової мови у виробленні української медичної термінології.
7. Які головні принципи формування української медичної термінології?

Завдання 4. Доведіть правильність поданих тверджень або спростуйте їх (речення починайте словами: “Я згоден(на) / я не згоден(на)...”

1. Терміни – це слова, властиві мовленню людей певної виробничої групи. 2. Терміни поділяються на вузькогалузеві та загальнонаукові. 3. Термінологія – це сукупність термінів певної галузі; розділ мовознавства, що займається вивченням й упорядкуванням термінологічних систем. 4. Існує 6 основних етапів творення української медичної термінології. 5. Перші книги, де була представлена медична термінологія – це термінологічні словники. 6. Наукове товариство імені Шевченка розгорнуло роботу щодо систематизації запозиченої медичної термінології. 7. Процес заміни української термінології на іншомовну розпочався у 90 роках ХХ ст. 8. Особливе місце в систематизації та розвитку української медичної термінології ХХ ст. посідають доробки Мартирія Галина. 9. Активне медичне словотворення в Україні розпочалось у 2000 роках.

Завдання 5. Доберіть до слів іншомовного походження українські відповідники. Чи можна підбрану вами лексику вважати медичними термінами?

Адаптація, анемія, апатія, вібрація, глікоген, дефект, депресія, еритроцит, лейкоцит, тонус.

Завдання 6. Замініть у запропонованих речення виділені терміни на слова українського походження. Чи вплинуло це на стиль висловлювання?

1. Питання про об’єктивну реальність *сенсигельних* предметів виходить за межі почуттєвого досвіду. 2. *Сенситивний* період розвитку – це час, у який мозок дитини найбільш сприятливий до пізнання нового. 3. *Інкарцерація* вмісту грижового мішка у вузьких грижових воротах. 4. Як метод дослідження внутрішніх органів *пальпація* набула поширення у другій половині ХІХ ст. 5. *Свищ* на яснах формується в результаті зараження зуба чи ясен.

Завдання 7. Користуючись словником іншомовних слів, з’ясуйте й запишіть значення терміноелементів: альго-, бари-(баро-), гастро-, гісто-, енцефал-, сома-

Завдання 8. Назвіть основні способи творення термінів. Наведіть приклади різних способів творення термінів вашого фаху.

Завдання 9. Серед запропонованих термінів виділіть ті, що належать до вашої фахової термінології. Проаналізуйте їх за планом: 1) дефініція; 2) ступінь спеціалізації; спосіб творення. Визначте основні правила правопису слів іншомовного походження.

Визначте сферу використання інших термінів. Поясніть значення.

Гетерозигота, субкультура, дугоподібний, компенсація, алогамія, асептичний, волонтаризм, люмпен, кардіографія, байт, б’єф, антигістамінні препарати, консенсус, валідність, дебітор, деїзм, антиоксидант, девальвація, взаємодія генів, пацифізм, дугоподібний, тонус, інтеграл, аташе, окисно-відновлювальні реакції, референтна група, комунізм, комюніке, лізинг, міграція, плюралізм, девіантна поведінка, моніторинг, нація, субкультура, комплементарність, консенсус, гендер, прогресія, протрація, речник, тезаурус.

Завдання 10. Перекладіть словосполучення українською мовою.

По болезни, по требованию врача, дежурный по отделению, дежурить по выходным дням, принимать лекарство по схеме, консилиум по уточнению диагноза, по истечении срока, по семейным обстоятельствам, по чайной ложке, большой по объёму, по состоянию на 13 января, по приказу, по состоянию здоровья, исследования по гистологии.

Завдання 11. Поставте наголоси в поданих словах.

Камфора, залоза, кропива, спина, параліч, випадок, медикаменти, кишка, бородавка, алкоголь, сироватка, дециметр, різкий, легеневий, оздоровити, підлітковий, лікарський (від ліки), лікарський (від лікар), ішіас, кетгут.

Додаток

Деякі відомості з історії анатомічної термінології

Медична наука з давніх часів мала свою власну термінологію. Історія європейської медицини й медичної термінології починається від часів «Гіппократового збірника», в якому зібрано понад 100 медичних творів цієї епохи. Вони традиційно приписуються батькові європейської медицини, великому лікарю античності Гіппократу (460-377рр. до н.е.), його учням та іншим представникам давньогрецької медицини. Правда, лікар та його наступники скористалися медичною лексикою попередніх поколінь: вже в гомерівському епосі є цілий ряд анатомічних і нозологічних найменувань.

В античній період (кінець IV – I ст. до н.е.) медична термінологія, зокрема анатомічна, досягла досить високого рівня розвитку завдяки діяльності двох видатних представників олександрійської медичної школи – Герофіла (бл. 300 – 250рр. до н.е.), якого вважають родоначальником описової анатомії, та Ерізістрата, який зробив ряд важливих відкриттів у будові людського тіла. У той час функції міжнародної мови медицини виконувала старогрецька мова.

Значне місце в історії розвитку латинської медичної термінології належить римському вченому-енциклопедисту й лікарю Авлу Корнелію Цельсу (кінець I ст. до н. е.- перша ½ ст. н.е.), автору трактату з 8 книг «Про медицину». В цій роботі Цельс вводить у вжиток римської медицини нові латинські назви як паралельні традиційним грецьким назвам. Поборник латинської мови, Цельс намагався утвердити за нею правомочність мови науки. На жаль, його доробок аж до 1443р. пролежав на полицях монастирської бібліотеки, але став невід'ємною частиною міжнародних анатомічних номенклатур кінця XIX- середини XX століття.

У середньовічній медичній термінології застосовувалися як латинські, грецькі та арабські назви, часто спотворені, що приводило до плутанини.

У 1887 р. на I з'їзді німецького анатомічного товариства була створена комісія з визнаних анатомів для укладання єдиного списку латинських анатомічних термінів. Отже, у 1895 р. була ухвалена Базельська анатомічна номенклатура (BNA), яка поклала кінець плутанині.

У 1898 р. проф. медфакультету Московського університету Д. Зернов увів її до свого посібника з анатомії. З того часу Базельська анатомічна термінологія стала загальноприйнятою в Росії.

У 1955р. на VI міжнародному конгресі анатомів у Парижі був запропонований офіційний список *Nomina Anatomica*, а в 1960 р. був ухвалений і названий Паризькою анатомічною номенклатурою (PNA). Із 5640 понять, які були в BNA, без змін було прийнято 4286 термінів, що становить 70%, від кореговано 886 (15,6%) і 200 (3,5%) термінів цілком нових. Уперше в історії медичної науки офіційний список латинських анатомічних термінів дістав міжнародне визнання, в першу чергу через виважену простоту, стислість і легкість запам'ятовування.

Гіршою була справа з вдосконаленням і розвитком української медичної термінології. Лише з відродженням української державності, а саме в 20-і рр. XX ст. поживилась робота в цій галузі. Так, у 1920 р. в Києві вийшов друком «Російсько-укр. Медичний словник», укладений Мартирієм Галиним. У 1926 р. в Празі «Спілкою українських лікарів у Чехословаччині» був виданий «Медичний латинсько-український словник» цього ж автора.

Одним із принципів термінологічної концепції М.Галина є спільно для тогочасної укр. термінології тенденція до побудови термінів з власне укр. мовного матеріалу, на власне укр. ґрунті шляхом використання вже існуючих морфем. Наприклад, такі греко-латинські терміни як абсцес, авітаміноз, катаракта перекладаються як гнойовик, полуда, голоднеча та вітаміни. Вчений також пропонує, орієнтуючись на медичні латинсько-німецькі словники початку ХХ ст. вживати терміни, складені з 3-4 і більше іменників. Не відкидає усталених у мові іншомовних слів: нирка, кила, гострець (ostitis) тощо.

Серед інших авторів, які презентували укр. медичну термінологію, були: Корчак – Чепурківський О. Номенклатура хвороб, К., 1927; Цешківський Ф., Черняхівський О. Nomina anatomica ucrainica, К., 1925р.

Координацією роботи з уніфікації укр. термінології здійснює Інститут укр. наукової мови АН (ІУНМ) з 1921р. під головуванням А. Кримського, медична секція, та її друкований орган «Журнал медичного циклу «ВУАН»

У 1965 р. в Нью-Йорку був заснований Український термінологічний центр Америки (УТЦА). Метою якого була популяризувати українську термінологію, підтримувати і координувати термінологічну працю окремих колективів та поодиноких фахівців. У результаті – «Короткий англійсько-український медичний словник» (1970).

За часів незалежності активізується укр. медична термінографія, зокрема Орфографічний словник укр. медичних термінів – Львів, 1993; а також періодика: «Лікарський збірник» НТШ, «Ваше здоров'я», «Медична газета України», «Народне здоров'я», «Народний лікар України», «Слово лікаря», «Медична академія», «Педіатрія, акушерство та гінекологія» тощо.

Отже, сфера застосування української медичної термінології на сучасному етапі розширюється.

4.3.2. Підготовка до аудиторної перевірки з фразеології та слововживання

В окремому зошиті студенти конспектують (або роблять копії) типові мовні російсько-українські звороти (за посібником М.Г. Зубкова Сучасне українське ділове мовлення. Харків : Торсінг, 2015. С. 325–335; 346–360).

Зошит ділиться навпіл, у першій колонці записуються вирази російською мовою, у другому – їх переклад українською.

Інша частина зошита – стислий конспект словникових статей монографії Антоненка-Давидовича Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Українська книга, 2007. 332 с.

Перевірка з фразеології та слововживання проводиться аудиторно. Студенти усно перекладають сталі звороти з російської мови українською, пояснюють відмінності в лексичному значенні паронімів і синонімів (по 10 зворотів і 10 пар слів на кожного студента).

4.3.3. Укладання документів за чинними стандартами

Зразки документів студенти оформлюють на аркушах А-4 і збирають в окрему теку. Тексти документів (залежно від виду документа) повинні бути надруковані (14 кегль, 1,5 інтервалу) або написані власноруч каліграфічним почерком.

Студенти повинні підготувати такі документи:

- автобіографію;
- внутрішню заяву на ім'я ректора університету;
- зовнішню заяву про влаштування на роботу;
- доручення;
- розписку;
- пояснювальну записку;
- оголошення про проведення конференції;
- резюме (датоване 2036 р.)

4.3.4. Виголошення й аналіз промови фахової тематики

Виконання завдання передбачає роботу за таким планом:

- вибрати тему промови (пропоновану або за власним вибором);
- опрацювати необхідний матеріал;
- скласти тези виступу;
- продумати використання невербальних засобів комунікації під час виступу;
- проаналізувати виступ.

Орієнтовні теми

1. Інтернет і сучасна медицина: за і проти.
2. Аборт: вбивство чи порятунок?
3. Евтаназія: морально-правові аспекти.
4. Клонування і майбутнє людства.
5. Емоційний стан людини як фактор використання ненормативної (інвективної) лексики .
6. Слово лікаря як зцілювальна сила.
7. Вживання м'яса: за і проти.
8. Нетрадиційні методи лікування: за і проти.
9. Щеплення: за і проти.
10. Гіпокінезія – проблема ХХІ століття.
11. Їсти, щоб жити, чи жити, щоб їсти.
12. Алергія – побічне дитя прогресу.
13. Про голодування, дієти та пости.

4.3.5. Зразок варіанта контрольної роботи

I варіант

1. Словники в професійному мовленні. Типи і функції словників.

2. Основні закони спілкування.

3. Поставте подані іменники в кличному відмінку.

Пан лікар, Іван Федорович, Євгенія Іллівна, професор Олег, Сергій Ілліч, Любов Іванівна, Ілля Олегович, викладач, пацієнт Марченко, Олександра Геннадіївна, пан суддя, Джек Сабринович.

4. Утворіть форму родового, давального відмінка однини належних чоловікам і жінкам прізвищ (імена доберіть самостійно).

Слабуха, Чухрай, Косорога, Бевзенко.

5. Поставте іменники в родовому відмінку однини, поясніть написання.

Бальзам, токсикоз, чай, телефон, флегматик, Париж, Іран, вірус, документ, бюлетень, окис, плач, пацієнт.

6. Визначте рід наведених іменників.

Нежить, ступінь, кір, степінь, Баку, Нью-Йорк, АТО, дріб, біль, Кіліманджаро, ЄС, ківі, сулугуні.

7. Поставте наголоси в словах.

Отаман, медикамент, бородавка, визвольний, лікарський, помилка, рукопис, рукописний, навчання, запитання, видання, кілометр, барометр, анонім.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Філологічні Інтернет-ресурси з фахової тематики офіційно-ділового спілкування, доступ до цифрових платформ (<http://mova.kreschatik.kiev.ua/16.php>; <http://kultura-movy.wikidot.com>; <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com>; <http://pravila-uk-mova.at.ua>); періодичні видання з мовознавства, навчальні посібники та підручники;

зразки основних різновидів ділової документації з кадрово-контрактних, інформаційно-довідкових питань; термінологічні словники.

5. Підсумковий контроль

Диференційований залік із дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох частин: теоретичний блок і практична частина, що оцінюється **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

Перелік питань до теоретичної частини підсумкової (залікової) роботи

1. Державна мова – мова професійного спілкування сучасного медика.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Професійно-комунікативна компетентність майбутнього медика.
5. Поняття національної та літературної мови. Ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Комунікативні ознаки культури мови.
8. Типологія мовних норм.
9. Словники у професійному мовленні. Типи словників.
10. Соціопсихолінгвістичний аспект культури мови.
11. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
12. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії.
13. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
14. Офіційно-діловий стиль. Основні ознаки офіційно-ділового стилю, призначення, жанрові різновиди.
15. Науковий стиль. Основні ознаки наукового стилю, призначення, жанрові різновиди.
16. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
17. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
18. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
19. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
20. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
21. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
22. Поняття ділового спілкування. Стилі та моделі ділового спілкування.
23. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.
24. Поняття про ораторську (риторичну) компетентність.
25. Публічний виступ як важливий засіб переконання. Мистецтво медичної аргументації. Вербальні й невербальні засоби переконання.
26. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
27. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
28. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
29. Нарadi, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарada.
30. Дискусія. „Мозковий штурм” як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення „мозкового штурму”.

31. Класифікація документів. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
32. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
33. Документація з кадрово-контрактних питань.
34. Довідково-інформаційні документи.
35. Етикет службового листування.
36. Історія і сучасні проблеми української термінології.
37. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.
38. Термінологічна та професійна лексика сучасної української літературної мови, її функції.
39. Кодифікація і стандартизація термінів.
40. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
41. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
42. Анотування і реферування наукових текстів.
43. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
44. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
45. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
46. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою. Вибір синоніма під час перекладу.

«0» варіант залікового білета

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Рівень вищої освіти – магістр
Галузь знань: 22 Охорона здоров'я
Спеціальність 222 Медицина
Навчальна дисципліна – **УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ)**

Варіант № 0

Теоретична частина

1. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії – **максимальна кількість балів – 15.**

2. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на співрозмовника – **максимальна кількість балів – 15.**

Практична частина

2.1. Перекладіть текст українською мовою.

Хроническая обструктивная болезнь легких (ХОБЛ) – это медленно прогрессирующее заболевание, которое характеризуется воспалением нижних дыхательных путей и обструкцией (отеком) бронхов. Обструкция – от латинского «препятствие». ХОБЛ включает в себя симптомы хронического бронхита и эмфиземы легких.

Хронический бронхит – это состояние, при котором у больного на протяжении трех месяцев и более наблюдается влажный (по медицинской терминологии – продуктивный) кашель, не обусловленный другими заболеваниями.

Эмфизема – это патологическое расширение внутренних полостей, в данном случае легких, при котором неестественно растягиваются и раздуваются ткани. Такое состояние

наступає тому, що по ряду причин виникає як би клапанний механізм: воздух проникає в ткани легко, а виходить с трудом.– **максимальна кількість балів – 10.**

2.2. *Виправте й запишіть правильний варіант медичних словосполук.*

Лікар приймає згідно графіка; вільна вакансія акушера, підняти питання, повістка дня слідує, на протязі двох тижнів, відповідно з постановою, по цій причині відпустка співпадає з хворобою; різка біль у в поясниці; не з'явився на заняття із-за хвороби; прийом пацієнтів починається в десять годин – **максимальна кількість балів – 10.**

2.3. *Поставте подані сполуки в родовому, давальному та кличному відмінках.*

Мовчанка Ілля Сергійович, Мацько Марина Іванівна, Марусевич Сергій Петрович, Панцьо Олег Миронович, Шуя Антоніна Олегівна – **максимальна кількість балів – 10.**

2.4. *Доберіть українські відповідники до слів іншомовного походження.*

Тет-а-тет, пігмент, аргумент, авторитет, гіпотеза, інцидент, ідентичний, гіпотетичний, лаконічний, хронічний, екстрений, фактор, фон – **максимальна кількість балів – 10.**

2.5. *Напишіть зовнішню заяву про влаштування на роботу, зазначте реквізити цього документа – максимальна кількість балів – 10.*

Затверджено на засіданні кафедри української філології, теорії та історії літератури.
Протокол № 4 від 13 листопада 2019 року

**Завідувач кафедри,
голова циклової комісії**

_____ (підпис)

Т. П. Шестопалова
(прізвище та ініціали)

Екзаменатор

_____ (підпис)

Т. А. Денищич
(прізвище та ініціали)

4. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Методи контролю знань, умінь і навичок студентів

Основними методами контролю знань, умінь та навичок студентів з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, творчі роботи, колоквиум, тестовий контроль, письмовий контроль.

Види контролю

У процесі вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» застосовуються такі види контролю:

- попередній (діагностична контрольна робота, мета якої полягає в діагностиці вихідного рівня знань студентів, що застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом);

- поточний (дає можливість виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес студентів до вдосконалення знань, умінь і навичок з української мови);

- підсумковий (залікова робота, мета якої полягає у встановленні реального рівня знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній навчальній і фаховій діяльності).

Форми контролю

Індивідуальна, фронтальна і групова перевірка знань, умінь і навичок студентів, самоконтроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання якості засвоєння дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» проводиться за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу (ECTS) та включає попередній, поточний та підсумковий контроль знань. Поточне оцінювання проводиться на практичних заняттях у вигляді усного та письмового опитування, тестового контролю, творчих робіт і контрольної тощо. Оцінювання проводиться за 200-бальною шкалою університету, яка відповідає аналогічній шкалі ЄКТС.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни, становить 200 балів, мінімальна – 120 балів.

Оцінка за поточну навчальну діяльність (ПНД) складає 60% від загальної, тобто максимальна 120 балів, мінімальна – 70 балів.

Відповідно до програми за кожне практичне заняття студент може отримати максимум 5 балів (за семестр – 75 балів), мінімум – 3 бали (за семестр – 45 балів). Програмою передбачено інші види навчальної роботи, які оцінюються додатково: колоквіум з лексикології й фразеології (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); промова за фаховою тематикою (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); укладання документів (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); контрольна робота (максимальна кількість балів – 15 балів, мінімальна – 7 балів).

Оцінка на підсумковому контролі (диференційованому заліку) складає 40% від загальної, тобто максимальна кількість балів – 80, мінімальна – 50 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Тема 1	5
Тема 2	5
Тема 3	5
Тема 4	5
Тема 5	5
Тема 6	5
Тема 7	5
Тема 8	5
Тема 9	5
Тема 10	5
Тема 11	5
Тема 12	5
Тема 13	5
Тема 14	5
Тема 15	5
Колоквіум з лексикології й фразеології	10
Укладання документів	10
Промова за фаховою тематикою	10
Контрольна робота	15
Разом	120
Залік	80
Загальна кількість балів за семестр	200

Критерії оцінювання знань і завдань для досягнення максимальної кількості балів

Робота на практичних заняттях оцінюється в межах п'яти балів – відповідно до рівня складності та обсягу матеріалу, опрацьованого в процесі підготовки до заняття, а також за ступенем інформативності та якості відповідей студента протягом самого заняття, дотримання під час відповідей норм сучасної української літературної мови.

а) оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував практичне заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з матеріалом, зазначеним у списку рекомендованої літератури;

- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (4-3 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% практичного заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки, добре ознайомився з основними джерелами, але не користувався додатковою літературою;

- правильно, в цілому, виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтувавши хід власних думок;

в) оцінка «задовільно» (2-1 бал) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів з боку викладача чи інших студентів, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з основною літературою;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок;

г) оцінка «незадовільно» (0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував практичне заняття в обсязі, меншому за 30%, по суті й за змістом не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;

- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Колоквіум з лексикології й фразеології передбачає досконале знання всіх мовних конструкцій, миттєве їх відтворення під час опитування. Позитивним моментом є вміння студента вільно вводити запропоновані конструкції до професійно орієнтованого тексту, уміти пояснювати відмінності паронімів за допомогою контексту.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) вивчив матеріал, безпомилково вживає опрацьовані конструкції у власному мовленні.

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- володіє опрацьованим матеріалом на 80%, може вводити запропоновані лексичні одиниці в контекст, припускаючи незначних помилок.

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% опрацьованого матеріалу, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) давав відповіді на поставлені запитання.

Документи повинні бути написані від власного імені відповідно до чинних стандартів (ДСТУ України), відповідати нормам сучасної української літературної мови, містити актуальну інформацію (окрім резюме), естетично оформленими. Студент повинен уміти зазначити всі необхідні реквізити кожного документа, місце їх розташування. Критерієм оцінювання є аналіз і самоаналіз деформованих текстів документів.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував усі необхідні документи; оформив відповідно до чинних стандартів без порушення норм сучасної української літературної мови;

- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% необхідних документів, допустив неточності в оформленні, припустивши незначної кількості орфографічних, пунктуаційних помилок;

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50-30% з переліку необхідних документів, які оформлені зі значною кількістю помилок або неточностей;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував документи в обсязі, меншому за 20%, неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) оформив їх.

- студент не підготував необхідні документи.

Промова на фахову тему повинна бути актуальною, містити аргументи, мати чітку композицію. Аналіз промови передбачає: а) оцінювання з погляду комунікативних ознак культури мовлення; б) ясність і чіткість формулювання теми й тези виступу; в) аналіз вступу промови (традиційність/оригінальність, досягнення/недосягнення ефекту активізації уваги й зацікавленості, презентації теми, налаштування аудиторії на позитивне сприйняття); г) оцінювання з погляду володіння риторичними вміннями, навичками і прийомами (доведення, знаходження переконливих аргументів, їх доцільність, послідовність, володіння прийомами переконання, визначення моделі подання матеріалу); д) дотримання відведеного часу; ж) володіння невербальними засобами спілкування.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- чітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувався структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, володів невербальними засобами спілкування, дотримувався комунікативних ознак культури мовлення.

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувався структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, проте недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- нечітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, порушував структуру виступу, навів недостатньо переконливі аргументи,

продемонстрував часткове володіння риторичними прийомами недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентіві, якщо він:

- тематика промова не була фахового спрямування, не дотримувався структури публічного виступу, промова містила численні фактичні й мовленнєві помилки;
- студент відмовився від виголошення промови.

Оцінювання якості виконаної контрольної роботи:

а) оцінка «відмінно» (13-15 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано без помилок відповідно до зразків-еталонів, поданих у на практичних заняттях;

б) оцінка «добре» (8-12 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано відповідно до зразків-еталонів, поданих на практичних заняттях, але в ньому наявні помилки (не більше 4-х);

в) оцінка «задовільно» (4-7 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві неточності; у завданні допущено студентом помилки (не більше 7-х);

г) оцінка «незадовільно» (0-3 бали) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві порушення; у завданні допущено студентом помилки (від 7-ти і більше).

Оцінювання якості залікової роботи:

Залік із дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох частин: теоретичний блок і практична частина, що оцінюється **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

- теоретичні питання (максимально 15 балів);

- переклад тексту (максимально 10 балів);

- редагування словосполучень (максимально 10 балів).

- відмінювання прізвищ/числівників (максимально 10 балів);

- добір українських відповідників до слів іншомовного походження (максимально 10 балів);

- оформлення запропонованого документа.

а) оцінка «відмінно» (60-80 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;
- зредаговано словосполучення відповідно до літературних норм.
- запропоновано нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;
- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних;
- правильно оформлений документ відповідно до чинного стандарту, зазначені реквізити.

Допускається не більше 4 негрубих помилок в тексті перекладу та ще 2 помилки загалом в інших завданнях.

б) оцінка «добре» (30-59 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено окремі неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм, але є помилки;

- документ оформлений правильно, не зазначені реквізити.

в) оцінка «задовільно» (10-29 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно з суттєвими порушеннями лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм;

- документ оформлений з порушенням вимог.

г) оцінка «незадовільно» (0-10 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано з помилками без дотримання лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено значні неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення помилково.

- документ не оформлений або оформлений з суттєвими порушеннями.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ. : Академія, 2004. 344 с.

2. Ботвина Н. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови. Київ : АртЕк, 2014. 264 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. 256 с.
4. Денищич Т. А. Українська мова (за професійним спрямуванням). Практикум: навчальний посібник для студентів напрямів підготовки: 6.020302 “Історія”, 6.030104 “Політологія”, 6.030201 “Міжнародні відносини”. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2015. 188 с.
5. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення: навчальний посібник для вузів. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 536 с.
6. Золотухін Г.О. Фахова мова медика: підруч. Київ: Здоров’я, 2001. 350 с.
7. Зубков М. Сучасна українська ділова мова : навчальний підручник для вузів. Харків : Торсінг, 2016. 447 с.
8. Козаченко Г.В. Українська мова за професійним спрямуванням : [навч. посібник]. Київ : ВСВ «Медицина», 2013. 336 с.
9. Культура фахового мовлення : навчальний посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 572 с.
10. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2007. 360 с.
11. Семеног О. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Суми : Сум ДПУ ім. А. Макаренка, 2017. 252 с.
12. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 312 с.
13. Українська мова за професійним спрямуванням : практикум : навч. посіб. Київ : Академія, 2017. 272 с.
14. Український правопис / НАН України: Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т укр. мови. Київ. : Наукова думка, 2018. 288 с.
15. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2010. 696 с.
16. Шутак Л.Б., Г.В. Навчук. Культура усного спілкування медичного працівника : [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації]. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. 177 с.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [посібник] / за заг. ред. О. Сербенської. – Львів : Світ, 2017. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б.Д. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 2014. – 256 с.
3. Астахова В. І. Словник соціологічних та політичних термінів. К. : Вища школа, 2013. 142 с.
4. Волошак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання: за матеріалами засобів масової інформації / М. Волошак. – [2-ге вид., доповнене]. – К. : Просвіта, 2013. – 160 с.
5. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія. – Черкаси : Брама–Україна, 2008. 400 с.
6. Лопушинський І. Державна мовна політика в Україні: навч. посібник. Херсон : Олді-плюс, 2011. 478 с.
7. Лопушинський І. Мовна політика та мовна ситуація в Україні. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 363 с.

8. Лопушинський І. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти : досвід, проблеми та перспективи: монографія. Київ, 2006. 456 с.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 291 с.

Інформаційні ресурси

1. Mova.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки: www.mova.info
2. Нова мова: проект розвитку української мови: www.novamova.com.ua
3. Український правопис: www.pravopys.net
4. Російсько-українські словники: www.r2u.org.ua
5. Словники он-лайн: www.rozum.org.ua